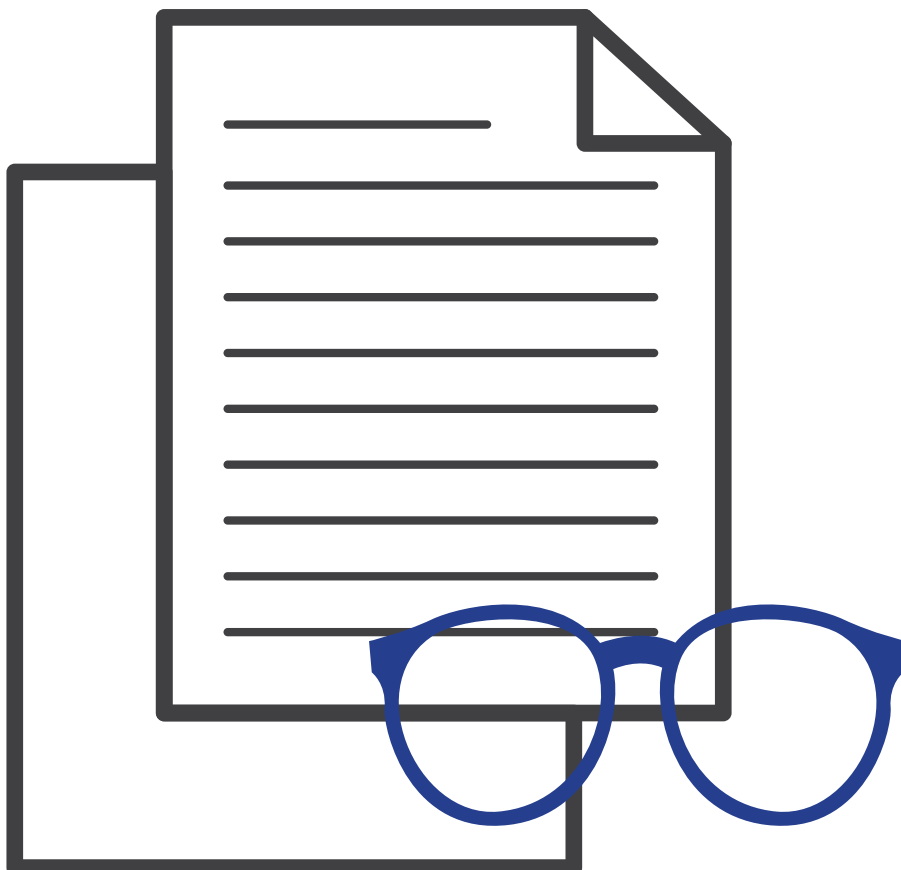

Κάππου Μαρία

Κειμενικά είδη άσκηση

Προετοιμασία για την περίληψη,
την παραγωγή λόγου και
τις απαντήσεις σε ερωτήσεις
θεωρίας

Διαφορές των κειμενικών ειδών

Στοιχεία των κειμένων	Αφήγηση Διήγηση εξιστόρηση πραγματικών ή πλαστών γεγονότων	Περιγραφή Αναπαράσταση με τον λόγο	Πραγματολογικά και επιχειρηματολογικά κείμενα Περιγραφή αφηρημένων εννοιών
Θέμα	Γεγονότα Ειδήσεις • Ιστορικά ή επικαιρικά γεγονότα • Πλαστά γεγονότα (λογοτεχνία)	Συγκεκριμένες έννοιες • Τόπος • Αντικείμενο • Πρόσωπο • Ζώα – φυτά • Κτίσμα	Αφηρημένες έννοιες – θέματα • Κοινωνικά • Πολιτικά • Επιστημονικά • Ηθικά • Οικονομικά κ.λπ.
Πληροφορίες	• Τι έγινε • Εξέλιξη γεγονότων • Πού • Πότε • Γιατί • Αποτελέσματα	• Η θέση του περιγραφόμενου στον χώρο • Τα συστατικά του στοιχεία (από τι αποτελείται) • Οι ιδιότητες κάθε συστατικού στοιχείου, π.χ. – σχήμα, – μέγεθος, – χρώμα, – υλικό κ.λπ.	• Ιδιότητες • Μορφές/είδη • Ιστορική αναδρομή • Διαφορές από άλλες • Ομοιότητες με άλλες • Αιτίες • Αποτελέσματα • Προϋποθέσεις • Τρόποι αντιμετώπισης • Απόψεις • Επιχειρήματα • Τεκμήρια • Αυθεντίες • Αξιολογικές κρίσεις κ.λπ.
Γλώσσα	Ρήματα που δηλώνουν ενέργειες, αντιδράσεις, αποφάσεις κ.λπ. (δηλαδή τι έγινε) Ρηματικοί χρόνοι: αόριστος και παρατατικός Ουσιαστικά που δηλώνουν τόπο, πρόσωπα κ.λπ.	Ρήματα , συνήθως σε ενεστώτα, καθώς και βοηθητικά ρήματα (είμαι, έχω) Επίθετα που δηλώνουν π.χ. χρώμα, σχήμα, μέγεθος, υλικό κ.λπ. Ουσιαστικά (ειδικό λεξιλόγιο) που δηλώνουν τα συστατικά στοιχεία του περιγραφόμενου (αντικειμένου, προσώπου, ζώου κ.λπ.)	Ρήματα σε ενεστώτα ή αόριστο όταν γίνεται ιστορική αναδρομή (που δηλώνουν απόψεις, αποτελέσματα, αιτίες κ.λπ.) Ουσιαστικά Λόγιο, αφηρημένο ειδικό λεξιλόγιο Επίθετα που συγκεκριμενοποιούν τις έννοιες Επιρρήματα που δηλώνουν τη στάση του συγγραφέα (συμφωνία, διαφωνία κ.λπ.)

Στοιχεία των κειμένων	Αφήγηση Διήγηση εξιστόρηση πραγματικών ή πλαστών γεγονότων	Περιγραφή Αναπαράσταση με τον λόγο	Πραγματολογικά και επιχειρηματολογικά κείμενα Περιγραφή αφηρημένων εννοιών
Οργάνωση	Χρόνος Η αφήγηση οργανώνεται στον άξονα του χρόνου Γι' αυτό χρησιμοποιούνται	Χώρος Η περιγραφή οργανώνεται στον άξονα του χώρου Γι' αυτό χρησιμοποιούνται	Λογικές σχέσεις Οι πληροφορίες έχουν μεταξύ τους λογικές σχέσεις, π.χ. - Αίτιο-αποτέλεσμα - Σύγκριση-αντίθεση - Πρόβλημα-λύση κ.λπ. Γι' αυτό χρησιμοποιούνται
Συνοχή	Συνδετικές λέξεις ή φράσεις που δείχνουν: α. τη χρονική σειρά των γεγονότων (π.χ. ύστερα, μετά, στη συνέχεια κ.λπ.) β. την αιτιολογική σχέση μεταξύ τους (π.χ. επειδή, καθώς, αφού, ενώ, έτσι κ.λπ.)	Συνδετικές λέξεις (επιρρήματα) ή φράσεις που δηλώνουν τόπο	Συνδετικές λέξεις (σύνδεσμοι και διαρθρωτικές φράσεις) που δηλώνουν: - προσθήκη (και, επίσης, παράλληλα) - επεξήγηση (δηλαδή, με άλλα λόγια, πρόκειται για...) - αιτία (καθώς, αφού, επειδή κ.λπ.) - αποτέλεσμα (έτσι, γι' αυτό κ.λπ.) - συμπέρασμα (άρα, επομένως κ.λπ.) κ.λπ..
Είδη κειμένων	- Ειδήσεις - Ρεπορτάζ - Ιστορία - Ημερολόγιο, απομνημονεύματα - Βιογραφίες - Διηγήματα - Μύθοι - Ποιήματα - Μυθιστορήματα κ.λπ.	- Σε διαφημίσεις - Σε ενημερωτικά φυλλάδια - Σε μικρές αγγελίες - Σε οδηγίες συναρμολόγησης - Σε οδηγούς μουσείων - Στα δελτία καιρού - Στη λογοτεχνία	- Στην επιστήμη - Στα σχολικά εγχειρίδια (ερμηνευτικά σημειώ- ματα, εισαγωγικά σημειώματα, σχόλια) - Άρθρα - Δοκίμια - Επιφυλλίδες - Ομιλίες - Επιστολές

Πώς κατανοώ τις πληροφορίες των κειμένων;

**Αναγνωρίζω το είδος
των
πληροφοριών**

1.

από την οργάνωση των πληροφοριών σε κάθε
παράγραφο και σε κάθε περίοδο της παραγράφου

2.

από το λεξιλόγιο και
τα γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα

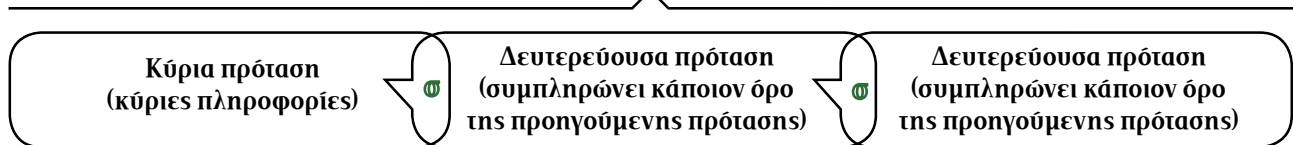
**(δηλαδή τις γλωσσικές
επιλογές του συγγραφέα)**

$$\frac{3}{8} \left| \frac{1}{2} \right| \equiv \left| \frac{1}{2} \right| \int \frac{1}{2} \geq \frac{1}{2} ;$$

Διαβάζω κατά περίοδο για να εντοπίσω τις κύριες πληροφορίες της παραγράφου

Κάθε παράγραφος αποτελείται από περιόδους οι οποίες συνδέονται με γλωσσικά στοιχεία συνοχής.

Περίοδος

Ενέργειες

📖 Αναγνωρίζω τη σημασία κάθε λέξης σε κάθε πρόταση

- ουσιαστικά
- επίθετα
- ρήματα
- μετοχές
- επιρρήματα
- προθετικά σύνολα
- αντωνυμίες
- σύνδεσμοι

🗣️ Αναγνωρίζω τον ρόλο κάθε πρότασης

- ερωτηματικές
- δευτερεύουσες (ονοματικές ή επιρρηματικές)

📖 Αξιοποιώ την παλίνδρομη ανάγνωση,

δηλαδή αναγνωρίζω το είδος των πληροφοριών σε μια περίοδο **και τη λογική σχέση τους** με τις πληροφορίες της προηγούμενης περιόδου.

Σκοπός:

Όταν βεβαιωθώ ότι έχω αποκωδικοποιήσει σωστά το είδος **όλων των πληροφοριών**, τότε μπορώ να διακρίνω ποιες είναι οι **κύριες πληροφορίες της παραγράφου** και να παραλείψω τις δευτερεύουσες.

Προϋποθέσεις

- Να γνωρίζω πολύ καλά το θέμα / έννοια του κειμένου και όλες τις έννοιες που αναφέρονται σε αυτό
- Εξοικείωση με το λεξιλόγιο των κειμένων πειθούς και των κειμένων που προσεγγίζουν τη λογοτεχνία.
- Να γνωρίζω τη δομή της περιόδου.

Σημείωση: Στην ενότητα αυτή θα αναδείξουμε τα στοιχεία που διαφοροποιούν τα κείμενα τα οποία δίνονται για περίληψη και τα κείμενα στα οποία επικρατούν η αφήγηση και η περιγραφή. Με αυτόν τον τρόπο θα γίνουν εύκολα αντιληπτοί οι λόγοι για τους οποίους οι μαθητές δυσκολεύονται να «αποκρυπτογραφήσουν» τις πληροφορίες των κειμένων πειθούς (δοκίμιο αποδεικτικό και στοχαστικό, επιστημονικός λόγος, άρθρο, επιφυλλίδα).

Παραδείγματα

α. Αφήγηση

Για να καταλάβουμε το απόσπασμα που ακολουθεί...

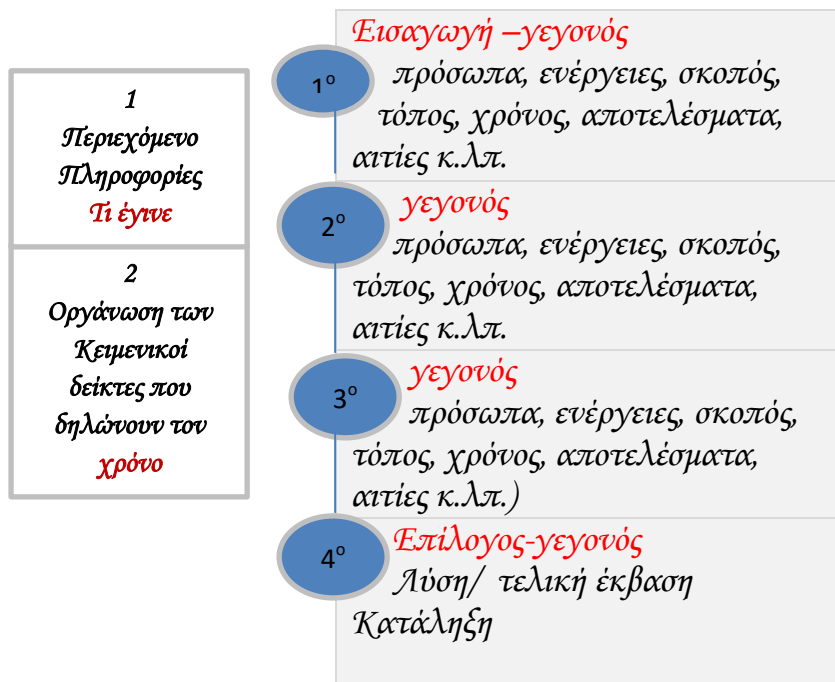
Οι φάλαινες έχουν κυνηγηθεί (φαλαινοθηρία) πάρα πολύ από τον άνθρωπο για μια πληθώρα προϊόντων τους. Το λίπος τους, χρήσιμο για την παρασκευή μαγειρικού λίπους, σαπουνιών, κεριών, καλλυντικών, βερνικιών και μελάνης. Την σάρκα τους, που εκτός από τροφή για τον άνθρωπο χρησιμοποιείται ως τροφή για τους οικόσιτους σκύλους και τις γάτες. Το πλούσιο σε βιταμίνη Α ηπατέλαιό τους. Τις μπαλαίνες τους, τα οστά τους που χρησιμεύουν ως λίπασμα. Αποτέλεσμα αυτού του κυνηγιού ήταν η επικίνδυνη μείωση του αριθμού των φαλαινών, και ο κίνδυνος εξαφάνισης πολλών ειδών. Για τον λόγο αυτό τις τελευταίες δεκαετίες υπήρξε διεθνής κινητοποίηση για την λήψη δραστικών μέτρων προστασίας της φάλαινας. Σ' αυτήν την διεθνή κινητοποίηση δεν συμμετέχουν ορισμένες χώρες, ιδιαίτερα η Ιαπωνία και η Νορβηγία, οι οποίες κυνηγούν τις φάλαινες για εμπορικούς σκοπούς. Η φαλαινοθηρία δεν αποτελεί τον μοναδικό κίνδυνο για τις φάλαινες.

[<https://www.youtube.com/watch?v=HSCDZpm13us>]

Αφήγηση

«Εμείς και οι άλλοι...», Δίκτυο κειμένων, φάκελος υλικού, Νεοελληνική γλώσσα, 2019, σελ.169

Θέματα: Γεγονότα πραγματικά ή φανταστικά

3
Γλώσσα της
αφήγησης

Στο είδος της αφήγησης παρουσιάζονται ορισμένα κοινά γλωσσικά χαρακτηριστικά

Πληροφορίες	
Ουσιαστικά συγκεκριμένα	(πρόσωπα, τόποι, αντικείμενα κ.λπ.)
Επίθετα και προσδιορισμοί	που προσδίδουν με ακρίβεια τις ιδιότητες των προσώπων και τα χαρακτηριστικά των αντικειμένων
Επιρρηματικοί προσδιορισμοί	τόπου, χρόνου, τρόπου
Ρήματα-λεξική σημασία	που δηλώνουν κίνηση/δράση, κρίση/βούληση, συναισθήματα, αντιδράσεις, αποφάσεις κ.λπ.
Ρηματικοί χρόνοι	συνήθως σε παρελθοντικούς χρόνους (κυρίως αόριστο), χωρίς να είναι σπάνιος και ο «ιστορικός ενεστώτας»

1.Αφήγηση πραγματικών γεγονότων	Οργάνωση των πληροφοριών
Μόλις <u>το πλήρωμα του Νισίν Μάρου</u> απέκτησε την παράνομη έγκριση, <u>έβαλε πλήρη</u> για την <u>Ανταρκτική</u> κι <u>όλα</u> έδειχναν ότι τίποτα και κανένας δε θα κατάφερνε να εμποδίσει τον αφανισμό αυτών των ζώων που απειλούνται με πλήρη εξαφάνιση. Για καλή τύχη όλων, <u>τα πράγματα δεν ήταν έτσι, γιατί μόλις ο κυβερνήτης Τοσίρο Τανιφουίτζι</u> έδωσε τη διαταγή να σπκώσουν τις άγκυρες, <u>οι μυρμηγκιές του οικολογικού κινήματος άρχισαν να κινητοποιούνται. Κι έτσι, το πρωί τις 21ης Δεκεμβρίου 1987</u> τέσσερα ταχύπλοα σκάφη, που έπλεαν με τη σημαία του «Ουράνιου Τόξου», <u>μπλόκαραν την έξοδο</u> στην προκυμαία Μπισουμπίσι τις Γιοκοχάμα με μια φάλαινα φουσκωτή σε φυσικό μέγεθος. Ο κυβερνήτης Τανιφουίτζι σκέφτηκε ότι θα του ήταν εύκολο να διαλύσει το μουσαμαδένιο <u>κήτης¹</u> και να συνεχίσει <u>τη ρότα του²</u>, <u>αλλά τα ταχύπλοα γυρνούσαν</u> σαν υδρόβιες σφήκες συνέχεια γύρω απ' το σκάφος, εμποδίζοντας τις μανούβρες για <u>το βιράρισμα³</u> και χωρίς να το αφήνουν να κουνήσει ρούπι, εκτός κι αν ο Ιάπωνας ναυτικός τολμούσε να περάσει πάνω απ' τα φουσκωτά. Ο σκοπός ήταν να κερδηθεί χρόνος. Τα ταχύπλοα ζάλιζαν το <u>γιαπωνέζικο κολοσσό στη Γιοκοχάμα</u>, ενώ στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες <u>τα μέλη της Greenpeace⁴</u> κατόρθωναν να γίνουν δεκτά από τις κυβερνήσεις <u>κι εξασφάλιζαν</u> την επανε-ξέταση της άδειας που είχε χορηγηθεί. Η περιπέτεια αυτή κράτησε <u>τριάντα ώρες. Τα ταχύπλοα άλλαζαν βάρδιες για να</u> ανεφοδιαστούν με καύσιμα <u>και τα πληρώματα έτρωγαν και έπιναν στο πόδι. Στις 22 Δεκεμβρίου, τρεις η ώρα το απόγευμα, η μάχη κερδήθηκε</u> ειρηνικά: <u>η Διεθνής Επιτροπή για τις Φάλαινες CBI ακύρωνε</u> την άδεια και εφιστούσε την προσοχή στην Ιαπωνία να σεβαστεί τη διεθνή νομοθεσία. 1. Κήτης: θηλαστικό μεγάλων διαστάσεων που ζει στο νερό, π.χ. η φάλαινα. 2. Ρότα: η πορεία του πλοίου και (μεταφορικά) ο προσανατολισμός. 3. Βιράρισμα: το σήκωμα της άγκυρας του πλοίου. 4. Greenpeace: οικολογική οργάνωση για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.	Πρόσωπα, τόπος Σκοπός Εξέλιξη των γεγονότων Πρωταγωνιστές Τι έκαναν Χρόνος Τόπος Τρόπος Αποτέλεσμα Η λύση (κατάληξη) της ιστορίας Χρονική διάρκεια των γεγονότων Αποτέλεσμα ενεργειών της Greenpeace

Τι παρατηρείτε ως προς την οργάνωση των πληροφοριών και τη γλωσσική διατύπωση;

Οργάνωση .....

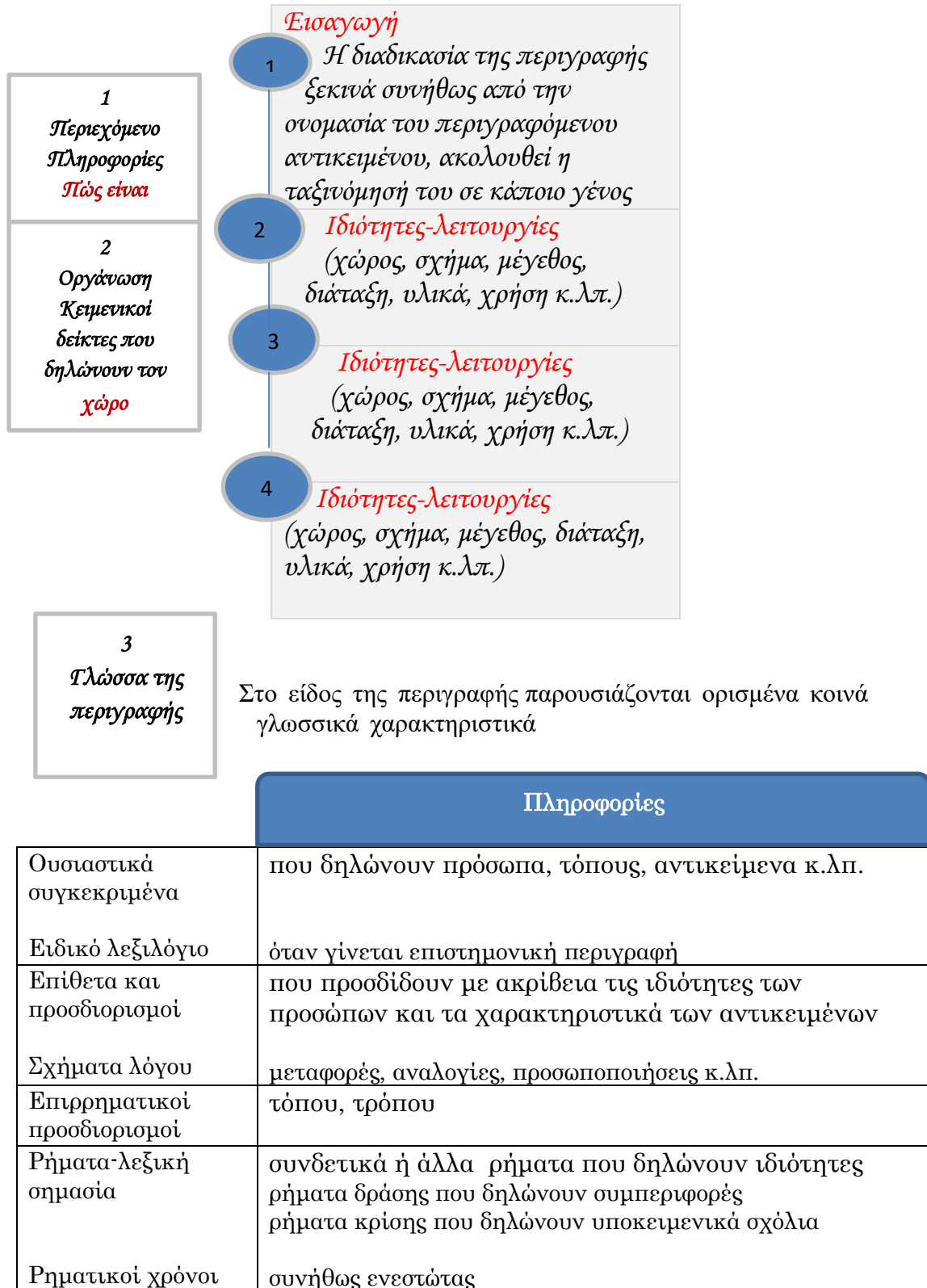
Γλώσσα .....

Περίληψη .....

Περιγραφή

«Εμείς και οι άλλοι...», Δίκτυο κειμένων, φάκελος υλικού, Νεοελληνική γλώσσα,
2019, σελ.165

Θέματα: ιδιότητες προσώπων, τοπίων, αντικειμένων κ.λπ.

β. Περιγραφή τόπου

2. Περιγραφή τόπου	Οργάνωση των πληροφοριών
Στα νεότερα χρόνια η Σαλαμίνα είναι <u>τόπος</u> παραθερισμού μεγάλου αριθμού κατοίκων της ευρύτερης περιοχής του Πειραιά. <u>Σελήνια, Κακή Βίγλα, Περάνι, Περιστέρια</u>, όλα τοποθετημένα στις <u>ανατολικές ακτές</u>, αποτελούν παραθεριστικούς <u>οικισμούς</u> με <u>μια περίεργη</u> αισθητική. <u>Χαμηλοί λόφοι</u> περιβάλλουν με <u>στοργή</u> ένα τοπίο που δέχτηκε την <u>αυτοσχεδιαστική αρχιτεκτονική</u> παρέμβαση των κατοίκων του. «<u>Χειροποίητα</u>» <u>μικρά σπιτάκια</u> ξεπροβάλλουν <u>άναρχα κτισμένα</u>, εξυπηρετώντας <u>εγωιστικά</u> τις ανάγκες των ενοίκων τους. <u>Απομακρυσμένα</u> το ένα από το άλλο, <u>λες κι επιθυμούν να τραβήξουν την προσοχή του περαστικού</u>, που <u>αναγκαστικά κοντοσιτέκεται για να σχολιάσει τη συνύπαρξη</u> –σε αρκετά σπίτια– της ελληνικής σημαίας με τη σημαία του Ολυμπιακού! <u>Οι παραλίες, γραφικές, συνομιλούν αδιάκοπα με τις μελαγχολικές σιλουέτες των αγκυροβολημένων καραβιών στο βάθος</u>. Τα <u>καράβια</u> χάνονται απ' το οπτικό πεδίο όσο κατεβαίνουμε νοτιότερα. [...] Η νότια πλευρά του νησιού ανταμείβει και τον πιο απαιτητικό. Το <u>τοπίο γίνεται ξαφνικά άγριο με έντονη και πυκνή βλάστηση</u>. <u>Πλούσιος πευκώνας</u> ξεδιπλώνεται <u>δεξιά κι αριστερά του ασφαλτοστρωμένου δρόμου</u> με <u>αναζωογονητικές</u> μυρωδιές, μελίσσια και τιτιβίσματα. Ο <u>φιδίσιος δρόμος της καθόδου</u>, που οδηγεί <u>στους νότιους παραλιακούς οικισμούς</u>, <u>Κολώνες, Αγ. Δημήτριος, Σατερλί, Κανάκια</u>, συμμετέχει στο κρυφτό που παίζουν <u>οι ακτίδες του ήλιου με τις φυλλωσιές των δέντρων</u>, αφήνοντας μικρά αναπάντεχα <u>ξέφωτα</u>, αγνάντι στο <u>γαλάζιο του ουρανού και της θάλασσας</u>. Οι <u>ήσυχες κυματόβρεχτες ταβερνούλες</u> στις <u>βοτσαλωτές παραλίες</u> προσκαλούν τον κολυμβητή να γευτεί <u>το ψητό χταποδάκι και τα κάθε λογής όστρακα</u> συνοδεία ούζου.	Η θέση της στον χώρο Οικισμοί στα ανατολικά Χαρακτηρισμός • Λόφοι • Περιγραφή σπιτιών • Παρομοίωση • Παραλίες • Καράβια Η νότια πλευρά του νησιού • Πευκώνας • Δρόμος • Μυρωδιές-τιτιβίσματα • Ονομασία οικισμών • Δέντρα και ξέφωτα • Ουρανός • Θάλασσα • Ταβερνούλες • Παραλίες

Τι παρατηρείτε ως προς την οργάνωση των πληροφοριών και τη γλωσσική διατύπωση;

Οργάνωση .....

.....

Γλώσσα .....

.....

Περίληψη .....

.....

.....

Περιγραφή αφηρημένων εννοιών

«Εμείς και οι άλλοι...», Δίκτυο κειμένων, φάκελος υλικού, Νεοελληνική γλώσσα,
2019, σελ.166

Θέματα: επιστημονικές και αφηρημένες έννοιες

3
Γλώσσα της
εξήγησης

Στο είδος της εξήγησης παρουσιάζονται ορισμένα κοινά
γλωσσικά χαρακτηριστικά

Πληροφορίες

Ουσιαστικά αφηρημένα και κοινά Ειδικό λεξιλόγιο	που δηλώνουν φαινόμενα, θεσμούς, αφηρημένες έννοιες όταν πρόκειται για επιστημονικό κείμενο
Επίθετα και προσδιορισμοί	που προσδίδουν με ακρίβεια τις ιδιότητες των φαινομένων, θεσμών κ.λπ. Σαφήνεια, ακρίβεια
Επιρρηματικοί προσδιορισμοί	τρόπου και αιτιολόγησης
Ρήματα-λεξική σημασία	συνδετικά ή άλλα ρήματα που δηλώνουν ιδιότητες ρήματα δράσης που δηλώνουν συμπεριφορές ρήματα κρίσης που δηλώνουν υποκειμενικά σχόλια
Ρηματικοί χρόνοι	συνήθως ενεστώτας

γ. Περιγραφή/εξήγηση αφηρημένης έννοιας

3. Αυτομόρφωση	Οργάνωση των πληροφοριών
Με τον όρο αυτομόρφωση περιγράφουμε μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία της οποίας θεμελιώδης <u>κινητήρια δύναμη είναι ο ίδιος ο άνθρωπος, ο οποίος, έχοντας επίγνωση των αναγκών και των επιθυμιών του, καλείται να συμβάλει αποφασιστικά στην πορεία της εκπαιδευτικής και επαγγελματικής του κατάρτισης.</u> Σε αυτή την ατομική, και πολλές φορές εξαιρετικά δύσκολη, πορεία κατάρτισης νέων γνώσεων, <u>δεν ενεργεί μόνος του, όπως θα μπορούσαμε να υποθέσουμε με βάση το πρώτο συνθετικό της λέξης αυτομόρφωση.</u> Ο άνθρωπος <u>δεν δραστηριοποιείται μέσα σε ένα κοινωνικό κενό, αλλά μέσα σε ένα κοινωνικό περιβάλλον.</u> Βρίσκεται δηλαδή σε συνεχή <u>επικοινωνία με τους άλλους, σε επαφή και ανταλλαγή με τους επίσημους ή ανεπίσημους εκπαιδευτικούς θεσμούς, με ποικίλους οργανισμούς και κέντρα κατάρτισης, ακόμη και όταν οι νέες τεχνολογίες του επιτρέπουν να μαθαίνει και να εργάζεται σε φυσική απόσταση από τους άλλους.</u> Με αυτή την έννοια, οι διαδικασίες και οι πρακτικές αυτομόρφωσης στη σημερινή εποχή δεν σημαίνουν την απουσία των άλλων, θεσμών και ατόμων, ούτε την κοινωνική απομόνωση του καθενός ατόμου, αλλά την <u>ενεργητική στάση του, αφού το ίδιο αποφασίζει, άλλοτε αυτοβούλως και άλλοτε κάτω από την πίεση συγκεκριμένων αναγκών, να εκπαιδευθεί.</u> Η ενεργητική στάση συνίσταται στο ότι ο άνθρωπος <u>καλείται να διαμορφώσει μαζί με τους άλλους συμμετέχοντες (οργανισμούς, εκπαιδευτές, εκπαιδευόμενους) το περιεχόμενο, τη διαδικασία και τους τρόπους της εκπαίδευσής του.</u>	Ορισμός Ιδιότητες – ενεργητική στάση Διασαφήσεις (τι κάνει) Διασαφήσεις (πώς) Διασαφήσεις

Τι παρατηρείτε ως προς την οργάνωση των πληροφοριών και τη γλωσσική διατύπωση;

Οργάνωση .....

.....

Γλώσσα .....

.....

Περίληψη .....

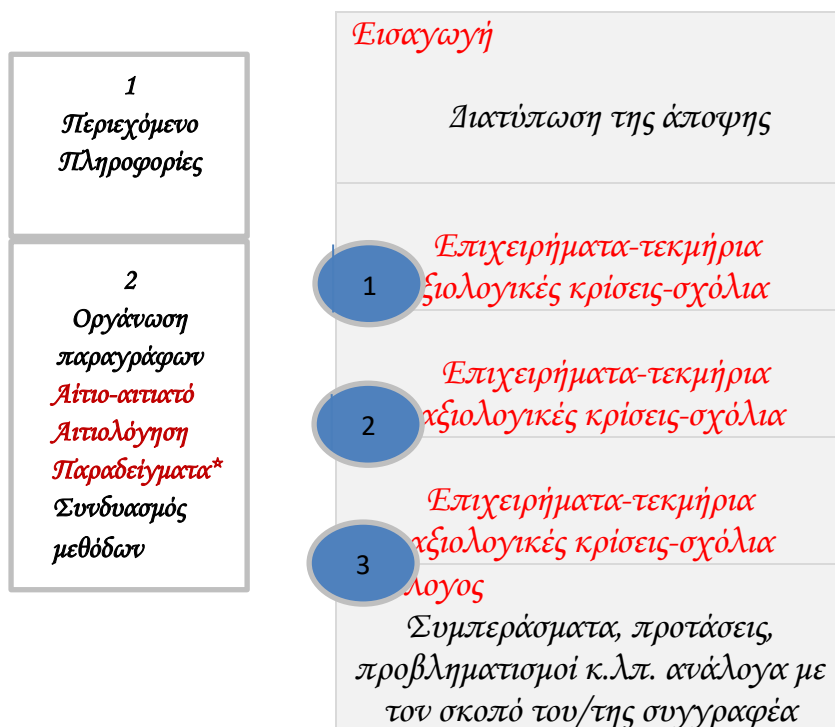
.....

.....

Επιχειρηματολογία

«Εμείς και οι άλλοι...», Δίκτυο κειμένων, φάκελος υλικού, Νεοελληνική γλώσσα,
2019, σελ.167

Θέματα: απόψεις/προβληματισμοί, ανασκευή απόψεων με τις οποίες διαφωνεί ο
συγγραφέας

3
Γλώσσα της
εξήγησης

*Τα παραδείγματα αναπτύσσονται με αφήγηση και περιγραφή

Στο είδος της επιχειρηματολογίας παρουσιάζονται ορισμένα
κοινά γλωσσικά χαρακτηριστικά

Πληροφορίες	
Ουσιαστικά αφηρημένα (λόγιο, αφηρημένο λεξιλόγιο) Σαφήνεια, ακρίβεια κυριολεξία-αποφυγή πολυσημίας ονοματοποίηση Ειδικό λεξιλόγιο	που δηλώνουν αφηρημένες έννοιες (φαινόμενα, θεσμούς, στάσεις, αντιλήψεις κ.λπ.) όταν διατυπώνονται απόψεις για κοινωνικά, επιστημονικά, πολιτικά θέματα, απόψεις για τον πολιτισμό, τις τέχνες, τα γράμματα κ.λπ.

Πληροφορίες	
Επίθετα και προσδιορισμοί	που συγκεκριμενοποιούν τις αφηρημένες έννοιες
Επιρρηματικοί προσδιορισμοί	που δηλώνουν τη στάση του/της συγγραφέα και τροπικότητα (π.χ. βεβαιότητα, πιθανότητα, δυνατότητα, αναγκαιότητα κ.λπ.)
Ρήματα-λεξική σημασία	Που δηλώνουν λογικές σχέσεις (π.χ. αιτία, αποτέλεσμα, σκοπό κ.λπ.) και τροπικότητα (π.χ. βεβαιότητα, πιθανότητα, υπόθεση κ.λπ.)
Ρηματικοί χρόνοι	Ενεστώτας Παρελθοντικοί χρησιμοποιούνται όταν γίνεται αναφορά στο παρελθόν για να αναδειχθούν οι αλλαγές που συντελούνται στο παρόν. Μελλοντικοί όταν διατυπώνονται προοπτικές
Σύνταξη	Εναλλαγή ενεργητικής και παθητικής ανάλογα με τις προθέσεις του πομπού Μακροπερίοδος λόγος-διαδοχική υπόταξη
Προτάσεις	Αποφαντικές Ρητορικά ερωτήματα

δ. Κείμενο με επιχειρήματα

4. Άποψη	Οργάνωση των πληροφοριών
Η διά βίου εκπαίδευση αποτελεί μια ανοικτή δυνατότητα για την πραγμάτωση δημιουργικής μάθησης, που <u>μπορεί να οδηγή στην προσωπική ανάπτυξη και στην επαγγελματική ανέλιξη</u>. Προσφέρει στον καθένα τη δυνατότητα για συστηματική απόκτηση, ανανέωση ή αναβάθμιση των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των αντιλήψεων που του είναι αναγκαίες. Επίσης, η διά βίου εκπαίδευση συμβάλλει στην <u>ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής</u>. Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, και στην πατρίδα μας ιδιαίτερα, εντείνονται τα φαινόμενα της κοινωνικής πτώσης και του αποκλεισμού. Ολοένα μεγαλύτερα στρώματα πληθυσμού (παλιννοστούντες, πρόσφυγες, αλλά και ευπαθείς κοινωνικές ομάδες) <u>αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε ό,τι αφορά την κοινωνική και επαγγελματική τους ένταξη</u>. Αποτέλεσμα είναι να απειλείται η κοινωνική συνοχή, να πολλαπλασιάζονται τα εμπόδια για την ισόρροπη κοινωνική-οικονομική ανάπτυξη και να <u>οξύνονται τα φαινόμενα της παρασιτικής διαβίωσης, της βίας και της εγκληματικότητας</u>. Η διά βίου εκπαίδευση είναι ένας θεσμός που κατεχοχήν μπορεί να αναχαιτίσει την τάση αυτή της διχοτόμησης του κοινωνικού ιστού, να δώσει μια δεύτερη ή και πρώτη εκπαιδευτική ευκαιρία στα περιθωριοποιημένα άτομα, να προωθήσει τη <u>δημιουργική ενσωμάτωσή τους στο κοινωνικό σύνολο</u>, αλλά και να βοηθήσει να αξιοποιηθούν από το σύνολο τα ιδιαίτερα στοιχεία της <u>πολιτισμικής τους ταυτότητας</u>. Μέσα από αυτές τις διεργασίες, μπορούν να προωθηθούν η πλουραλιστική έκφραση, οι δημοκρατικές διαδικασίες, η ισότητα των ευκαιριών.	Άποψη για τις δυνατότητες της διά βίου εκπαίδευσης Δυνατότητες για προσωπική ανάπτυξη Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής Εμπειρική αλήθεια Παράδειγμα Αποτέλεσμα Πώς η διά βίου εκπαίδευση μπορεί να αναχαιτίσει αυτά τα φαινόμενα

Καταγράψτε στο τετράδιό σας το λεξιλόγιο που δεν καταλαβαίνετε ή δεν χρησιμοποιείτε.

Τι παρατηρείτε ως προς την οργάνωση των πληροφοριών και τη γλωσσική διατύπωση;

Οργάνωση .....

.....

Γλώσσα .....

.....

Περίληψη .....

.....

.....